

OECD *Multilingual Summaries*

Pensions at a Glance 2011: Retirement-income Systems in OECD and G20 Countries

Summary in Danish

Pensioner kort fortalt 2011: pensionssystemer i OECD og i G20-landene

Sammendrag på dansk

- Temaet i denne fjerde udgave af Pensions at a Glance er pensioner, tilbagetrækning og forventet levetid. Mange lande har sat pensionsalderen op, fordi befolkningen bliver ældre og lever længere. Nogle har indført en automatisk sammenkædning af pensioner og forventet levetid. Forbedringer i incitamenterne til at arbejde i stedet for at trække sig tilbage er også almindelige i de seneste pensionsreformpakker. Det er dog stadig en udfordring at sikre, at der er job nok til ældre medarbejdere.
- Der ses nærmere på disse vigtige politiske spørgsmål fem specialkapitler om pensionsalder, tilbagetrækningsadfærd, pensionsincitament til at trække sig tilbage, efterspørgslen efter ældre medarbejdere og sammenkædning af pensioner og forventet levealder.
- Denne udgave opdaterer oplysningerne om vigtige faktorer i pensionsforsørgelsen i OECD-landene og kommer med prognoser for pensionsindkomster for nutidens arbejdstagere. Der er nu 34 indikatorer, som dækker udformning af nationale pensioner, pensionsberettigelse, ældres indkomster, finansieringen af pensionssystemerne, den demografiske og økonomiske sammenhæng, pensionssystemerne opererer i, og private pensioner.
- Flere lande analyseres end i tidligere udgaver, herunder fire OECD-medlemslande: Chile, Estland, Israel og Slovenien. Hvor det er muligt, opgives der også data for andre større økonomier i G20: Argentina, Brasilien, Kina, Indien, Indonesien, Rusland, Saudi-Arabien og Sydafrika. Sammen med data for EU's 27 medlemslande er nu 43 økonomier beskrevet i denne rapport.

Pensionsreformer generelt - og især forhøjelser af pensionsalderen - har været kontroversielle og aldrig langt fra nyhedsoverskrifterne, siden den foregående udgave af *Pensions at a Glance* udkom i juni 2009. Det er derfor relevant, at temaet i denne 2011-udgave er pensioner, tilbagetrækning og forventet levetid samt sammenkædningen af dem.

“Pensionsalder og forventet levetid 1950-2050” er det første af fem specialkapitler i del I. Det viser, at omkring halvdelen af OECD-landene allerede er begyndt at sætte pensionsalderen op eller har planer om at gøre det i nærmeste fremtid. Pensionsalderen stiger i 18 lande for kvinder og i 14 lande for mænd. I 2050 vil den gennemsnitlige pensionsalder i OECD nå op på næsten 65 år for begge køn. Det er svarer til en stigning i forhold til 2010 på næsten 2,5 år for mænd og 4 år for kvinder.

Den forventede levetid er steget næsten konstant i sidste halvdel af det 20. århundrede. Resultatet var, at folk levede længere på pension. Mellem 1960 og 1993 steg den forventede levetid ved den nationale pensionsalder fra gennemsnitligt 13,4 til 16,5 år. For kvinder var stigningen i den forventede levetid på pension fra 1960 4,8 år og nåede 21,6 år i 1993. Det afspejlede dels en tendens til, at folk levede længere. Men en tredjedel af væksten skyldtes faldende pensionsalder: Mellem 1950 og 2010 satte 10 OECD-lande pensionsalderen for mænd ned, og 13 satte pensionsalderen for kvinder ned.

De fleste prognoser viser også vækst i den forventede levealder i fremtiden. Ud fra FN's fremskrivninger vil den forventede levetid ved normal pensionsalder i 2050 være steget yderligere til 20,3 år for mænd og 24,5 år for kvinder. Det sker til trods for de stigninger i pensionsalderen, som er planlagt. Faktisk har kun fem lande sat pensionsalderen højt nok op til at stabilisere den tid, folk kommer til at tilbringe på pension i de næste fire årtier for både mænd og kvinder, mens yderligere fire vil gøre det for kvinder alene.

Denne analyse ser kun på den normale pensionsalder. Men de fleste mennesker i de fleste OECD-lande trækker sig tilbage før den normale pensionsalder. Det er vist i kapitel 2 “Tendenser i tilbagetrækning og arbejde i højere alder”. Den effektive tilbagetrækningsalder på arbejdsmarkedet faldt i gennemsnit op gennem 1970'erne og 1980'erne. Men den langsigtede tendens til tidligere tilbagetrækning for mænd sluttede i midten af 1990'erne og for kvinder lidt senere. I 2002-07 var den gennemsnitlige alder for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet i OECD-landene stadig 4-5 år lavere end i slutningen 1960'erne, dvs. omkring 63,5 år for mænd og 62,5 år for kvinder. Hvis man bare skal holde trit med den forudsete stigning i forventet levealder indtil 2050, skulle den effektive tilbagetrækningsalder stige til omkring 66,5 for mænd og næsten 66 år for kvinder. Dette er en indikation af størrelsen på den udfordring, regeringerne står over for.

De politikker, regeringerne kan forfølge for at forlænge arbejdslivet, er emnet i de to næste specialkapitler. Det første af dem ser på “udbudssiden” og præsenterer oplysninger om de incitamenter til at arbejde og trække sig tilbage, som ligger i pensionssystemerne. Det andet ser på “efterspørgselsiden” og undersøger måder, hvorpå man kan sikre, at der er beskæftigelse til ældre arbejdere.

Der er overvældende dokumentation for, at økonomiske incitamenter påvirker tilbagetrækningsadfærd. “Pensionsincitamenter til at trække sig tilbage”, som drøftes i kapitel 3, betyder derfor noget i forhold til økonomisk effektivitet. Men de har også betydning i forhold til rimelighed. Folk, som arbejder mere og bidrager mere, skal have højere pensioner. Ligeledes skal folk, som tidligt tvinges til at holde op med at arbejde, måske uden at det er deres skyld, have en rimelig levestandard.

En central del i de fleste pensionsreformer har derfor været incitamenter til at trække sig tilbage: Omkring halvdelen af OECD-landene har gjort noget på dette område. Ændringerne har blandt andet været skrappe krav til tidlig tilbagetrækning, større “straf” i ydelser for folk, der trækker sig tilbage tidligt, og større pensionsydelser for folk, der trækker sig tilbage efter den normale pensionsalder. Kapitel 3 viser, at disse reformer har været effektive, og at kun nogle få OECD-lande stadig har pensionssystemer, som stærkt opmuntrer til tidlig tilbagetrækning. Der er dog stadig måder, hvorpå de fleste lande kan forbedre de økonomiske incitamenter i deres pensionssystemer yderligere. Der anføres ni politikanbefalinger, som vil belønne mennesker for at arbejde længere.

Hvis der er barrierer for at arbejde længere på efterspørgselsiden, kan pensionsreformer, som skal forbedre incitamenterne til at arbejde, være mindre effektive. Kapitel 4 ser på en række politikker med henblik på at “hjælpe ældre arbejdstagere med at finde og beholde job”. På arbejdsgiverside er der barrierer i form af aldersdiskriminerende holdninger, især over for ældre medarbejderes omstillingsparathed. Lovgivning mod aldersdiskrimination og offentlige informationskampanjer har ofte (men ikke altid) været effektive. De høje omkostninger ved at ansætte ældre medarbejdere er stadig et problem i visse lande. Og arbejdsgiverne bruger nogle gange tidlig tilbagetrækning som en bekvem måde at regulere deres arbejdsstyrke på.

Der kan også være begrænsede beskæftigelsesmuligheder for ældre arbejdstagere. Undertiden kan deres kompetencer blive devalueret, og uddannelse er ofte rettet mod yngre medarbejdere. Der er ofte behov for mere hjælp til at finde beskæftigelse.

Et tilbagevendende tema i uenighederne om højere pensionsalder har været påstanden om, at der bliver færre muligheder for yngre arbejdstagere, hvis man har flere ældre arbejdstagere i arbejde. Der er ingen dokumentation for denne påstand. Faktisk er beskæftigelsen for personer i begyndelsen af 20'erne stærkt og positivt korreleret med beskæftigelsen for personer i slutningen af 50'erne. En holdningsundersøgelse viser, at flere mennesker vil støtte dette synspunkt, jo lavere beskæftigelsen af ældre eller yngre arbejdstagere er.

Kapitel 5 vender tilbage til spørgsmålene om pensioner og forventet levetid. Omkring halvdelen af OECD-landene har elementer i deres obligatoriske pensioner, som automatisk sammenkæder pensioner og en ændring i forventet levetid. Det er et stort skift i pensionspolitikken.

For det første har mange indført obligatoriske ordninger med definerede bidrag som erstatning for de offentlige pensioner. For det andet har nogle ændret deres offentlige pay as you go-pensioner til "fiktive konti". For det tredje har et par stykker en sammenkædning af ydelsesniveauet eller de kvalificerende betingelser for pensioner og forventet levealder. Ud over disse ændringer har der i frivillige, private pensioner været et markant skift fra ordninger med defineret ydelse til ordninger med defineret bidrag.

Disse ændringer har vigtige konsekvenser for den måde, pensionerne fungerer på, da stigningen i den forventede levetid deles. Den vil i stigende grad blive båret af de enkelte pensionister i form af lavere ydelser. Kapitel 5 viser graden af usikkerhed i fremskrivningerne af forventet levetid og vurderer politikkerne "Sammenkædning af pensioner og forventet levetid". Det viser desuden, hvordan pensionsberettigelse påvirkes af langsommere eller hurtigere forbedringer i den forventede levetid i forhold til den centrale prognose.

Tilsammen beskriver og evaluerer de første fem specialkapitler i del I alle de politikker, OECD-landene har vedtaget for at imødegå det stigende pres på statsbudgetterne fra aldrende befolkninger. Forhøjelser af pensionsalderen - den mest synlige og forståelige parameter i pensionssystemet - har haft en tendens til at lægge beslag på overskrifterne. Men de er kun en lille del af historien om pensioner, tilbagetrækning og forventet levetid.

Del II af rapporten opdaterer "Indikatorer for pensionspolitikker" fra de tre foregående udgaver af Pensions at a Glance og kommer med yderligere 18 indikatorer i forhold til den foregående udgave. Hvor det er muligt, er analysen desuden udvidet til G20-lande, som i øjeblikket ikke er medlem af OECD: Argentina, Brasilien, Kina, Indien, Indonesien, Den Russiske Føderation, Saudi-Arabien og Sydafrika.

Den starter med et kig på pensionssystemernes udformning og giver værktøjer til at beskrive de meget forskellige pensionssystemer (del II.1). Hovedparametrene og reglerne for pensionssystemerne præsenteres for at lette sammenligning mellem landene.

Disse parametre og regler bruges derefter til at modellere pensionsberettigelse for mænd og kvinder ved forskellige indkomstniveauer (del II.2). De fleste af indikatorerne ser på obligatoriske pensioner, men der er også en analyse af typiske frivillige private pensioner i lande, hvor disse har bred dækning. Der er især opmærksomhed på skattebehandlingen af pensioner og pensionister, og hvordan det påvirker levestandarden i pensionstilværelsen i forhold til i arbejdslivet.

Analysen af pensionsberettigelse ser fremad, sådan at forstå at den overvejer værdien af ydelser for arbejdstagere, som kommer ind på arbejdsmarkedet i dag. Indikatorerne i del II.3 ser på, hvordan personer i pensionsalderen i dag er stillet: gennemsnitsindkomster, indtægtskilder og risiko for fattigdom.

Efter at have analyseret den enkeltes stilling undersøger del II.4 finanseringen af pensionssystemerne som helhed. Her er data vedrørende offentlige og private udgifter til pensioner, bidragsrater for obligatoriske pensioner og samlede bidragsindtægter for offentlige pensionsordninger.

Baggrunden og den sammenhæng, pensionssystemerne skal operere i, præsenteres i del II.5. Disse indikatorer omfatter demografiske forhold - f.eks. forventet levetid og fertilitet - og gennemsnitlige indtægter. Endelig indeholder del II.6 oplysninger specifikt om private pensioner og reservefonde for offentlige pensioner.

© OECD

Dette sammendrag er ikke en officiel OECD oversættelse.

Reproduktion af dette sammendrag er kun tilladt på betingelse af, at OECD copyright og titel på den originale publikation nævnes.

Sammendrag på flere sprog er oversatte uddrag af OECD publikationer, der oprindeligt blev publiceret på engelsk og fransk.

De er gratis tilgængelige på OECD Online Bookshop www.oecd.org/bookshop

For yderligere oplysninger kan man kontakte afdelingen OECD Rettigheder og Oversættelser, Direktoratet for Offentlige Anliggender og Kommunikation på prights@oecd.org eller pr. fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

Besøg vores website www.oecd.org/rights/

